

เคยได้ยินหรือยัง! หลักสูตรฐานสมรรถุณะ
กุญแจยกระดับการศึกษาที่คนไทยต้องรู้จัก
ให้ผู้เรียนเท่าทันความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

นำเสนอด้วย : 3 ก.พ. 2565

เคยได้ยินหรือยัง! “หลักสูตรฐานสมรรถนะ”
กัญแจยกกระดับการศึกษาที่คนไทยต้องรู้จัก
ให้ผู้เรียนเท่านั้นความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือวิกฤตโควิด-19 ที่เป็นตัวเร่งให้เกิดจิทธิ์สัรปัชัน (Digital Disruption) ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทุกภาคสวน รวมทั้งวิถีการดำเนินธุรกิจของประเทศไทย ที่ต้องปรับตัวเพื่อ跟上ความเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว โดยเฉพาะประเทศไทย ที่ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนมาใช้ในโลกของการทำงานได้อีกต่อไป และต้องพัฒนาศักยภาพของบุตรหลานเพิ่มเติม (Upskill) ยกระดับทักษะเดิมให้เข้มแข็งเพื่อรับการเติบโตในอนาคต (Reskill) รวมทั้งการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ต้องนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ระบบการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อรูปแบบความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ด้วยการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competency-Based Curriculum) สนับสนุนให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-Based Curriculum) ในปัจจุบันมาเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่สามารถสร้างและพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของผู้เรียน ยังสอดคล้องกับแนวปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่มีเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาがらสังคมคุณภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย รศ.ดร.ศรีเดช สุขีวะ กรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา เล่าว่า หลักสูตรอิงมาตรฐาน จะรู้ด้ผลจากการความเข้าใจเชิงวิชาการ และความสามารถและทักษะในการลงมือปฏิบัติที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคม รวมทั้งลักษณะนิสัยที่ควรจะเป็นของเด็กและช่วงวัยเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงไป จึงต้องเบื้องตนโดยการศึกษาให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้และทักษะควบคู่กัน จากเดิมที่เคยตั้งคำถามว่า “เรียนแล้วอะไร” เป็น “เรียนแล้วทำอะไรได้บ้าง”

· Learning – Living – Working ต้องเดินไปพร้อมๆ กันกับผู้เรียน

รศ.ดร.ศิริเดช สุชีวงศ์ กรรมการปฏิรูปฯด้านการศึกษา เล่าไว้
ในโลกของการทำงานยุคปัจจุบันที่องค์กรต่างๆ มักกล่าวว่าเด็กจบใหม่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะเพิ่มเติม
นอกเหนือจากทักษะที่ได้รับจากการเรียนในสถาบันการศึกษา
เป็นอีกสิ่งที่สะท้อนใหเห็นถึงความต้องการจัดการศึกษาอย่างไม่สามารถตอบโจทย์สังคมและโลกยุคใหม่ได้
ทำให้การปฏิรูปการเรียนรู้ต้องยึด “ทักษะของผู้เรียน” เป็นที่ตั้ง
ซึ่งเป็นการบรรณาการระหว่างความรู้ความเชี่ยวชาญเชิงวิชาการที่ต้องมี ลักษณะนิสัยที่จำเป็นต้องนั่นๆ

และสุดท้ายคือความสามารถในการลงมือปฏิบัติ ดังนั้น สิ่งที่ได้เรียนกับสิ่งที่นำไปใช้ต้องสอดคล้องกัน ผู้เรียนต้องสามารถสมมัสนาการเรียนรู้ (Learning) การใชชีวิต (Living) และการทำงาน (Working) เข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการซื้อ-ขายสินค้าในชีวิตประจำวัน สามารถคำนวณราคา Swan ลด หรือกำไร ไปจนถึงการต่อยอดประกอบกิจการขนาดเล็กของตัวเองได้

· สิ่งสำคัญที่สุดคือการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูผู้สอน

ศ.ดร.ศิริเดช เล่าต่อว่า การปรับปรุงหลักสูตรนับเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ของระบบการศึกษา แน่นอนว่าอาจนำมาซึ่งความเป็นกังวลของทั้งสถาบันการศึกษาและตัวครูผู้สอนที่ต้องเตรียมพร้อมต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งยังไม่ทราบผลที่จะเกิดตามมา เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญที่สุดก่อนเริ่มผลักดันโดยเดลการจัดการเรียนรู้การสอนบนฐานสมรรถนะไปยังทุกพื้นที่ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจต่อหลักสูตรสมรรถนะอย่างถ่องแท้ให้กับบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ทักษะไปต่อยอดใช้ในสถานการณ์จริงได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าเนื้อหาสารการเรียนรู้เชิงวิชาการจะไม่สำคัญอีกด้วยไป เพราะหัวใจของหลักสูตรฐานสมรรถนะ คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ที่จำเป็น จนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงจนเกิดผลท่าทางพฤติกรรมหรือภาระปฏิบัติ นอกจากนี้ยังต้องปรับวิธีคิดและทัศนคติของผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการเปิดรับทักษะใหม่ๆ ที่มีความหมายกับชีวิตมากกว่าความรู้จากตำราในห้องเรียนอีกด้วย

· นำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะในระบบการศึกษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) วางแผนจะนำหลักสูตรฐานสมรรถนะมาปรับใช้ในกรอบเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2565 – ปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดสมรรถนะเด็กไทย 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. การจัดการตนเอง รู้จัก รัก เทื่อนคุณค่าในตนของและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิตและสามารถกำกับตนของในการรู้จัดการกับอารมณ์ ความเครียด และปัญหา จนถึงการพื้นฟูสุสภาวะสมดุลและมีสุขภาวะที่ดีได้ 2. การคิดขั้นสูง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีเหตุผล สามารถเชื่อมโยงความคิดอย่างเป็นระบบ มีความสร้างสรรค์ นำความรู้และจินตนาการมาใช้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ 3. การสื่อสาร รับรู้ ตีความ และสามารถสื่อสารผ่านวัจนาภาษาและอวัจนาภาษาอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและเคารพความเห็นของผู้อื่น 4. การรวมพลังทำงานเป็นทีม จัดระบบกิจกรรมทำงานร่วมกับผู้อื่น มีภาวะผู้นำ โปร่งใส สามารถสร้างสัมพันธ์อันดีในทีมและรับมือกับความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ 5. การเป็นเพลเมืองที่เข้มแข็ง รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ เคราะห์พลิกให้บริการที่ดี 6. เคราะห์พกภูมายและคานิยมประชาธิปไตยเพื่อยุร่วมกันอย่างสันติ 7. กู้ภัยและเข้าใจปรากฏการณธรรมชาติที่เกิดขึ้นบนโลกและในชีวิตประจำวัน รู้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถสร้างสรรคนวัตกรรมเพื่อการดำเนินชีวิตรวมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

เบื้องต้น ศธ. ได้ดำเนินการผลักดันหลักสูตรฐานสมรรถนะในขั้นทดลองใช้ผ่าน

“โครงการนำร่องการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” ใน 8 จังหวัดนำร่อง ครอบคลุม 265 โรงเรียนในสังกัดต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตลอดจนการเปิดรับความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องผ่านทางเว็บไซต์หลักสูตรฐานสมรรถนะ (<http://www.cbethailand.com>) “คาดว่าการทดลองใช้ในครั้งนี้จะสะท้อนให้เห็นทั้งข้อดีและข้อเสียของหลักสูตรตามความเป็นจริง เพื่อให้ทราบว่าควรปรับปรุงที่จุดไหนก่อนที่จะนำไปปรับใช้ทั่วประเทศ โดยยึดถือผลประโยชน์ของเด็กหรือผู้เรียนเป็นที่ตั้ง แม้จะต้องมีการปรับเปลี่ยนและใช้เวลาในการพัฒนาแก้ไขหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้

เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะประสบความสำเร็จในการนำไปใช้จริงมากที่สุด” รศ.ดร.ศิริเดช กล่าวทิ้งทาย

อย่างไรก็ตี การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เป็นหัวใจในกิจกรรมปฏิรูปประเทศ (Big Rock) ของ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตอบรับชาวอาชญากรรมมีนัยสำคัญ ตามเป้าหมายการสนับสนุนให้ผู้เรียนในทุกระดับชั้นได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นผู้มีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ หลักสูตรฐานสมรรถนะจะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะหลักครอบคลุม สามารถตอบรับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และถูกออกแบบมาเพื่อรองรับความต้องการของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนเป็นกำลังคนคุณภาพของประเทศไทยในการขับเคลื่อนประเทศไทยบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

ติดตามความเคลื่อนไหวกิจกรรม ของ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ได้ใน 4 ช่องทาง ดังนี้ เว็บไซต์ <https://www.thaiedreform2022.org> เพจ <https://web.facebook.com/Thaiedreform2022> ยูทูบช่อง ‘thaiedreform2022’ และทวิตเตอร์ <https://twitter.com/Thaiedreform22>